

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ZMĚNY V PRAVOPISU STŘEDOVĚKÉ LATINY

ve vokalizmu:

- ae/oe ↔ e: *equus*; *Sic non mireris, nam tunc ibi fur erit eris* (Chron. Aulae regiae); hyperurbanismem naopak
- i ↔ y: *phylosophus, ymago, Ysaias*;
- i ↔ e: *lancia*;
- au → a: *auscultare* → *ascultare*, *auctor* → *actor*;
- au → o: *autumnus* → *otumnus* (v bohemikálních rukopisech zřídka)
- o ↔ u: *mondus* (v bohemikálních rukopisech zřídka)

v konsonantismu:

- ti ↔ ci: *milicia, precium, tocius, fatio, Gretia*; hyperurbanismem naopak
- ct ↔ tt: *mitto* → *micto*
- ph ↔ f: *nephas, filosofus, prophanus*
- w ↔ v ↔ u: *euangelium/ewangelium*
- c ↔ k ↔ qu ↔ g ↔ ch: *cotidie, secuntur*
- ztráta aspirace nebo její nadbytečné užívání aspirace u hlásek ph, th, ch: *sepulcrum, pulcer, Cristus; meum pectus sauciat puellarum decor, / et quas tactu nequeo, saltem corde mecor* (Conf. Archipoete);
- kolísání některých znělých a neznělých hlásek: d ↔ t na konci slov: *set, capud*; s ↔ z: *zophye; asina* → *azin*; *zona* → *sona*; zejm. v rukopisech německých: *verecundia* → *ferecundia*, *severus* → *sepherus*, *diffidenti* → *dividendi*.
- tvorba přechodových hlásek, např. ve skupinách mn, mt a ms: *sompnus, dampnum*;
- zjednodušování geminátů a skupin některých souhlásek: *litera, appostolus*; spíše v rukopisech cizí provenience: sc → c/s (*sceptrum* → *ceptrum/septrum*), ps → s (*psalmus* → *salmus*); s ↔ x ↔ sc (*Alexander* → *Alesander*, *iuxta* → *iusta, discipulum* → *disipulum*); dia → za: *diabolus* → *zabolus*;
- vsouvání nadbytečného n nebo vynechávání náležitého n: *lingnum, singnum, ligwam*;
- záměna g/j: *negligit* → *negliit*, *iniuria* → *ingurgia, ait* → *agit*;
- h uprostřed slov se mění v ch: *michi, nichil*;
- kolísání náslovného h: mizí, kde má být *hortus* → *ortus, hodie* → *odie*; objevuje se, kde nemá být *odio* → *hodio, ostia* → *hostia* (Klaret: *per clausa hostia*); řada slov se u nás vyskytovala v dubletní formě, např. Hus: *oneratam* i *honeratam*;
- h mohlo být užíváno (u písařů, v jejichž jazyce nebylo fonémem) také mechanicky pro oddělení dvou samohlásek, které neměly splynout ve výslovnosti: *Ihesus*; též *coiere* (Rud. 244) → *cohiere, cohere* (it. rkp.), ale také např. (s uplatněním záměny g/j) *cogere*.